

měřeném rozměru, které buďte pokud možná sváděny do rour záchodových, jinak však pokrytým průtokem do struh, neb jsou-li na blízku veřejné stoky, do těchto. Střechy plechové nebo břidlicové, jichž výška přesahuje $\frac{1}{4}$ šířky domu, buďte mimo to opatřeny chytači sněhu (viz stavební řády pro Čechy, Dolní Rakousy, Horní Rakousy, Korutany, Slezsko a j.).

4. Římsy u střechy buďte zpravidla zhotovovány z látky ohnivzdorné. Nadezdívky nad římsou a nad povrchem střechy buďtež zhotoveny z látky trvanlivé a vlivům povětrnosti vzdorující a dokonale upevněny, by nemohly spadnouti.

Studny.

I. Právo stavební.

Stavební řády ustanovují, že při nových stavbách a přestavbách má býti pokud možná postaráno zřízením vlastních studní u domu o dostatek zdravé pitné vody a předepisují dále, že studně mají býti zřízeny v přiměřené vzdálenosti od stok, žump nebo nádržek pro odpadky; studně mají býti v obvodu vodního pramene vyzděny suchým a dále pak až po příklop nepromokavým dobrým zdivem. Zděné studně mají býti tak zřízeny, aby přístup vzduchu k vodě byl možný avšak vnikání jakékoli nečistoty aby bylo zamezeno. Konečně obsahují stavební řády ustanovení o čištění studní a odtoků, které z pravidla nesmí ústiti do veřejných ulic.

Všechny tyto předpisy mají význam též pro zdravotní policii a jsou zvláště důležitý pro větší města, poněvadž studně, které prýští ze spodní vody měst, snadno mohou býti znečištěny obsahem stok a tak způsobiti vznik nebezpečných nakažlivých nemocí. Jest tudíž přední povinností zvláště větších obcí o to pečovati, aby nejen veřejné, nýbrž i soukromé studny zákonným předpisům odpovídaly a čas od času byly čistěny a tak veřejné poměry zdravotní před nebezpečím byly uchráněny; každá větší obec musí se tudíž co nejpečlivěji zabývatí otázkou, zdali v zájmu všeobecném se nedoporučuje přiváděti dostatek dobré a zdravé pitné vody z míst sousedních. Byť i byl s pravidla se zřízením takovýchto vodovodů spojen značný náklad, jest přece zajisté povinností obce, vyžadují-li toho zdravotní zájmy v obci, náklad tento podniknouti.

II. Právo vodní.

Voda ve studních, cisternách nebo jinakých nádržkách jest soukromým vlastnictvím vlastníka pozemku (§ 4 lit. c) říšs. zák. vod. ze dne 30. května 1869 č. 93 ř. z.). Z toho zákonného ustanovení plyne:

1. že vlastník studně může jí pro sebe nebo pro jiné libovolně používatí a třetí osoby z užívání vyloučiti (§ 10 říš. zák. vod. a § 354 o. o. z.). Odchytky od tohoto pravidla jsou:

a) Třetí osoby mohou cizí studně spolu užívati, opírají-li právo svoje o zvláštní právní titul (služebnost) (§ 34 z. z. pro Čechy, § 29 zák. pro Bukovinu, § 19 pro Krajinu, § 32 pro Dolní Rakousy, § 28 pro Štýrsko a § 33 všech ostatních zemských vodních zákonů);

b) v nebezpečí požáru jest místní policejní úřad oprávněn naříditi dočasné použití soukromé vody, pokud toho veřejný zájem vyžaduje, a výkon tohoto nařízení ihned provésti (§ 35 z. zák. českého, § 30 bukovinského, § 20 krajinského, § 33 dolnorak., § 29 štýrského a § 34 ostatních vod. zem. zák.).

2. Sporna jest otázka, zdali spodní voda jest částí pozemku a náleží-li tudíž k vlastnictví pozemku. Někteří poukazují k tomu (srv.

Peyrer, str. 146), že mínění, že spodní voda jest vlastnictvím vlastníka pozemku, v ob. obč. zák. nemá vůbec žádné opory a že sluší spíše míti za to, že zásada římského práva, že vlastnictví pozemku sahá od povrchu až do věčné hloubky, do ob. obč. zák. přijata nebyla a to tím spíše, poněvadž by tato zásada odporovala zásadám zákona horního, kdežto jiní opět zastávají názor, že spodní voda z pravidla jest příslušenstvím vlastnictví pozemku jsouc jaksí výronem vlastnického práva a tvoří tudíž integrující část pozemku (srv. Randa, Vlastnictví § 4 a roz. nejv. s. ze dne 11. dubna 1877 č. 14912, sb. 6450, jímž vyslovena zásada, že vlastnictví pozemkové se vztahuje i na prostoru v kolmé čáře pod pozemkem.)

3. K otázce, zda-li vlastník pozemku jest oprávněn vykopati na svém pozemku studni bez úředního povolení, odpovídá § 16 resp. 17 zemsk. zak. vodních v ten smysl, že při vodách soukromých jest povolení jen potud zapotřebí, pokud jich užívání jeví účinek na práva cizí nebo na povahu, tok nebo výši vody veřejné. Jest tudíž zřízení studně a čerpání vody z ní ve všech ostatních případech neobmezeným právem vlastnickým, které se vůbec vymyká z ingerence úřadu.

4. Sporno jest dále, zda-li a pokud třetí osoby mohou činiti námitky proti zřízení studně. Zde poukazuje se především k tomu, že dle všeobecných zásad ob. obč. zák. není nikdo, kdo v zákonných mezích práva svého užívá, zodpověden za škodu, která třetím osobám z toho vzejde (§ 1305 o. o. z.); dále se poukazuje k tomu, že i ob. obč. zák. zachovává vlastníku právo své vody užívatí a že dokonce promlčení tohoto práva úplně vylučuje (§ 1459 o. o. z.). Z těchto důvodů se vyvozuje, že třetí osoby z pravidla nejsou vůbec oprávněny námitky činiti proti zřízení studně na cizím pozemku. S druhé strany však sluší vzhledem k ustanovení vod. zákonů zem., že jest potud zapotřebí povolení k užívání vod soukromých, pokud toto užívání se dotýká práv osob třetích, hájiti názor, že zákon má v úmyslu chrániti již nabytých práv osob třetích a že neobmezené užívání soukromé vody může míti jen potud místo, pokud jím též jiné veřejné zájmy nejsou ohroženy (srv. Peyrer, str. 192); k tomu sluší přihlížeti zejména při otázce, zda-li jest zapotřebí povolení ke zřízení studně, když by tím léčivé prameny mohly býti poškozeny. Není zajisté pochybnosti o tom, že jest povinností státní moci veřejný zájem před každou škodou chrániti. Ustanovení § 16, resp. 17 vod. zák. zem. nelze však jiný smysl příkládati, nežli že ke každému novému užívání, ke zřízení nových děl a konečně ke každé změně, jež mají v zápětí účinky v těchto §§ naznačené, jest zapotřebí svolení příslušného úřadu, nikterak však nelze z něho vyvozovati, že by výkon práv požívacích již stávajících byl vázán souhlasem úřadů a že by mohl býti úřadem zakázán, když by později třetí osoby proti němu činily námitky (roz. ze dne 10. října 1879 č. 583).

5. Otázkou, zda-li horní podniky jsou oprávněny potřebnou podzemní vodu jednotlivým nebo více studním odejmouti, blíže vysvětluje § 80 vyk. nař. k hor. zák., kterýž ustanovuje: Při posuzování nutnosti zamýšleného nebo v odpor vzatého podniku sluší vždy přihlížeti k povaze, národohospodářské důležitosti a technickému rozsahu hor, aby snad v zájmu nepatrných horních podniků nebylo se domáháno vyvlastnění pozemků a vod, kterýchž lze užití k dosažení zcela jiných účelů, jež nejsou se stávajícími doly vůbec v přiměřené souvislosti. V tomto směru jest přísně uloženo

horním úřadům podrobiti každou příslušnou žádost zevrubné úvaze a svědomitému posouzení. Judikatura správního dvora soudního v takových případech opětovně sprostila držitele hor od případné povinnosti k náhradě škody nebo navrácení odňaté vody (srv. Peyrer, str. 353 a n.).

III. Právo trestní.

Znečišťování studní a cisteren jest přestupkem proti bezpečnosti zdraví (§ 398 tr. z.) a tresce se vězením od 3 dnů do 1 měsíce. Dle tr. zák. voj. jest znečišťování studní přečinem, na nějž jest též trest stanoven (§ 667 tr. z. voj.). Nešetření předpisů vydaných za účelem zamezení tělesných poškození při kopání studní (nař. vlády dolnorak. ze dne 21. prosince 1837 č. 72395 a ze dne 11. června 1839 č. 31740, sb. z. prov. pro Dolní Rakousy), jakož i nepřikrytí otevřených studní nebo neopatření jich $2\frac{1}{2}$ střevice vysokým zábradlím (vyhl. č. sk. gub. ze dne 5. září 1817, č. 41425; nař. vl. dolnorak. ze dne 21. prosince 1837 č. 72395, sb. z. prov. pro Dolní Rakousy; nař. vl. dolnorak. ze dne 11. června 1839 č. 31740, sb. zák. prov. pro Dolní Rakousy) jsou kulposními delikty ve smyslu §§ 335 a 337 tr. z. proti bezpečnosti života a trestají se jako přestupek nebo přečin.

Osnova nového trestního zákona obsahuje nové ustanovení, že ten, kdo studni nebo vodní nádržku otráví anebo do ní přimísí látky, o nichž mu jest známo, že lidskému zdraví jsou škodlivy, dopouští se zločinu, který se tresce káznicí nebo vězením od 1 do 5 let, případně až do 20 let (§ 360 návrhu). Dále tresce se znečišťování studní vazbou nebo pokutou až do 300 zl. (§ 480 osn.). Konečně dopouští se přestupku proti tělesné bezpečnosti ten, kdo při stavbě studně nešetří potřebných opatření bezpečnostních (§ 463 osn.) aneb kdo opomine vytknouti vhodná anebo v místě obvyklá výstražná znamení.

Styk dopravní.

I. Již v nejstarších dobách jevila se potřeba, aby všechny časové a místní překážky další dopravě osob, zpráv a předmětů v cestu se stavící byly odstraněny a přemoženy a tak dopravní styk se usnadnil; k tomuto cíli spolupůsobily byť i nedokonale síly lidské (nosiči a veslaři), zvířecí (soumaři, karavanní obchod) i síly přírodní (plachta). Teprve znenáhly rozvoj válečné techniky způsobil i v oboru dopravnictví značný a důležitý pokrok; rychlost dopravy ve válečnictví nezbytná, doprava velkých mas a správná organizace podporovaly rozvoj veškerého styku dopravního. Dále vznikla na otevřených cestách vodních i pozemních určitá střediska, jež veškerou dopravu téměř ovládala a tak se stalo, že města jako Tyrus, Athény, Benátky a Janov dosáhla a po léta udržela panství nad nepoměrně rozsáhlým a značným územím. Nejstarší doprava zpráv spočívala v římském cursus publicus, doprava jízdami posly, kteráž byla na konci středověku Franceskem Szonkou napodobena (srv. čl. Poštovníctví). Pravidelnější organizace dopravy zboží vyvinula se ve 14. století ve větších městech Německa vlivem německých trhů. Nejméně dokonalá byla doprava osob.

Teprve vynalezením páry jako hnací síly nabyl styk dopravní neutušeného rozvoje. Tento vynález měl v zápětí, jak Adam Smith správně poznamenává, značné zlevnění dopravy, což mělo dále za následek, že tím byly podstatně zmenšeny náklad výrobní a cena tržní, a naproti tomu zvýšena způsobilost dopravní a tudíž i konkurenční osob i zboží. Dobře upravený styk dopravní jest též uznaným hospodářským činitelem ve zve-